

СТАНОВИЩЕ

от

*проф. д. н. Борислав Николов Градинаров,
Институт по философия и социология, БАН,
относно*

конкурса за заемане на академичната длъжност доцент, обявен в „Държавен вестник“, бр. 106 от 15.12.2020 г., професионално направление 2.3. „Философия“ (Философия на политиката), за нуждите на секция „Социални теории, стратегии и прогнози“.

Информация за конкурса.

Конкурсът е обявен за нуждите на секция „Социални теории, стратегии и прогнози“ към ИФС - БАН, съгласно решение на Научния съвет на института (Протокол № 4/18.02.2021 г.).

Участвам в състава на научното жури по конкурса на основание Заповед № РД 09-109/17.02.2021 г. на директора на ИФС – БАН.

2. Кратка информация за кандидатите в конкурса.

Документи за участие в конкурса е подал само един кандидат – д-р Благовеста Илиева Николова, гл. ас. в секция „Социални теории, стратегии и прогнози“ към Института по философия и социология, БАН.

Тя е родена на 18 септември 1983 г. Завършила е политология (Международни политически отношения и сигурност) в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ и притежава ОКС „магистър“ (2008 г). Темата на магистърската ѝ теза е „Програма „Съзвездие“ на НАСА и сферата на международното космическо право” .

В периода 2010 - 2013 г. е редовен докторант по политическа философия в Института за изследване на обществата и знанието, БАН, с научен ръководител проф. д. н. Васил Проданов. Дисертацията ѝ на тема „Трансформация на прогнозирането в обществата, основани на знанието“ е завършена и предадена преди изтичането на тригодишния срок на докторантурата през 2013 г.

От декември 2013 г. до момента д-р Благовеста Николова е гл. асистент в Института по философия и социология (Предишно наименование „Институт за изследване на обществата и знанието“), секция „Социални теории, стратегии и прогнози.“ Въз основа на изложените данни може да се направи изводът, че кандидатът отговаря на изискванията на чл. 36 от ППНСЗД-ИФС-БАН относно наличието на минимален стаж по специалността (5 години).

3. Изпълнение на минималните национални изискванията за заемане на академичната длъжност.

Техническата комисия по проверката на редовността на документите е допуснала до участие в конкурса за заемане на научната длъжност „доцент“ гл. ас. д-р Благовеста Николова.

Допълнителната проверка за изпълнение на изискванията по чл. 2б, ал. 1 от ЗРАСРБ и на чл. 1а, ал.1 от ППЗРАСРБ, осъществена въз основа на подадените данни и в изпълнение на задължението на научното жури по чл. 4, ал.1 от ЗРАСРБ и на чл.2, ал. 2 от ППЗРАСРБ, е констатирила, че кандидатът отговаря на минималните национални изисквания за заемане на конкурсната академична длъжност. От представената от гл. ас. д-р Бл. Николова наукометрична таблици е видно, че са изпълнени заложените минимален брой точки по задължителните раздели за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Българска академия на науките. Посочените публикации в наукометричните таблици за ОНС „доктор“ и за академичната длъжност „доцент“ не се дублират.

В рамките на срока за работа на научното жури не са постъпвали сигнали за нарушение по чл. 4, ал. 5, т. 3 от ЗРАСРБ и по чл.53, ал.1 т. 5 от ППЗРАСРБ.

На основание на горепосоченото считам, че няма пречка за пристъпване към оценка на резултатите, научния принос и на оригиналността на представените трудове.

4. Общо описание на представените материали.

За оценка в конкурса за доцент гл. ас. д-р Бл. Николова е представила общо 15 научни публикации, в т. ч. една монография на английски език и 14 статии, половината от които са на английски език, а останалите – на български. Една от приложените статии е в съавторство.

Докторската дисертация на гл. ас. д-р Благовеста Николова е на тема „Трансформация на прогнозирането в обществата, основани на знанието“ и е защитена през март 2013 г. При сравняване на данните от наукометричните таблици, представени от кандидата, е установено, че публикациите, приложени за доказване на покриването на националните минимални изисквания за ОНС „доктор“ и публикувани преди защитата да дисертацията, не се повтарят с представените в конкурса за придобиване на научната длъжност доцент.

5. Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата.

Въз основа на данните, отразени в CV-то на кандидата към момента на конкурса доминират резултатите от научната дейност. Представени са

данни за изготвени 39 рецензии на проекти по различни програми за периода 2016 – 2020 г., както и на четири проектодоклада.

През 2017 г. гл. ас. д-р Благвеста Николова е наградена от Министерството на образованието и науката с поощрителна награда за млад учен в областта на хуманитарните и социалните науки.

6. Учебна дейност на кандидата от началото на кариерата му.

В представената биографична справка не са отразени данни за учебна дейност на кандидата, в т. ч. и за ръководство на докторанти, специализанти и дипломанти. Посочени са три лекции, изнесени в периода 2015 – 2016 г. И трите са свързани с етичните аспекти на изследователските проекти.

7. Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата.

Основната тежест сред представените за оценка научни трудове заема монографията на гл. ас. д-р Бл. Николова със заглавие „The RRI Challenge: Responsibilization in a State of Tension with Market Regulation“ (2019), London, ISTE Ltd, в обем от 259 стр. В монографията е осъществен изключително актуалния анализ за границите на доверието между науката и обществото в условията на повсеместната доминация на пазарните отношения – не само в икономиката, но и в останалите социални сфери. Инициативата „Отговорни изследвания и иновации“, колкото и привлекателна да изглежда по своя хуманистичен и етичен заряд, среща твърдата съпротива на технологизираното и дълбоко пропито от пазарен фундаментализъм западноевропейско мислене. Затова в симбиозата между пазарния механизъм, подвластен на дехуманизираната ефективност и сциентизма, като форма за независимост от емоциите и битовизма на ежедневието, остава малко място за моралната и социална отговорност на тези, които създават знанието. Главният въпрос в европейския контекст е как да се съчетаят икономическите амбиции с ценностната рамка, характерна за стария континент и дали базовата концепция за човека като субект на свободата и отговорността ще може да удържи утвърдените вече човешки права под напора на пазарната надпревара със САЩ и Китай например.

Основните приноси на монографията са организирани около преосмислянето на политическата и икономическата среда, в която се налага да работят европейските учени и необходимостта от такава регулация, която да не дехуманизира европейската наука. Монографията има и практическа амбиция – да помогне на европейските институции, ангажирани в управление на науката при формирането на тяхната стратегия и планове за стимулиране на иновациите. Мисля, че както темата, така и нейното представяне в монографията са интересни и иновативни по своя подход и изводи.

Подобна е проблематиката и в статията „Putting critique to work: Ethics in EU security research“, написана в съавторство с други двама изследователи Matthias Leese и Kristoffer Lidén, съответно от Швейцария и Норвегия. Макар тя да има за предмет предимно научните изследвания в областта на сигурността, отново се поставя въпросът за етичната компонента на изследванията, независимо от силната тенденция към технологизиране и инструментализиране на проектите в тази сфера.

Останалите предложени в конкурса статии могат да бъдат обединени в две групи. По-голямата от тях е организирана около проблематиката на прогнозирането. Това е обяснимо, доколкото значителна част от научните усилия на кандидата до момента, включително и темата на дисертацията, попадат в това проблемно поле. Интересна е статията за т. нар. събития от типа „жокер“ (wild card), които позволяват да се мислят и инкорпорират в индивидуалния опит нестабилността и несигурността. Умението да се възприема неочакваното като неизбежен елемент от действителността е важно за ориентиране в съвременния все по-сложен и системно обвързан свят.

Интересни според мен са и двете статии за икономически аспекти на прогнозирането, които дават интересни идеи за включването на прогностичния инструментариум в пазарната игра. При тези условия опитите да се очертаят бъдещите събитийни трендове вече не е само интелектуално предизвикателство, а и значим елемент от постигането на маркетингизация на науката. Бих открил и статията за оптимистичния уклон в съвременното прогнозиране. Тя анализира един значим проблем на футурологията - смесването на обективността при анализа на събитийните тенденции със субективните предпочитания за тяхното протичане в желаната посока от този, който прави прогнозата. Това в известна степен компрометира научната стойност на прогнозирането, но очевидно е неизбежен примес в подобен вид дейност.

Втората група статии, приложени към конкурсните документи, са посветени на други проблеми – на обществото, основано на знанието, на пандемията COVID-19, на проблема за граничния контрол. Тематиката за граничния контрол е свързана с научната специализация на кандидата за доцент настоящия конкурс в Университета в Намур, Белгия през периода 2015-2017 г. Интересни са разсъжденията на гл. ас. Бл. Николова за т. нар. „интелигентни граници“ (Smart Borders), един проблем, който се очерта по време на мигрантската криза в периода 2016-2017 г., но ще бъде все така актуален и в бъдеще. Новите дигитални и биометрични технологии за управление на мигрантския поток към европейските страни поставя в нова светлина приетите за постулат в демократичните страни от стария континент принципи за свободата, за човешките права, за правото на личен живот. Това е и въпрос за тънката граница между сигурността и свободата, който едва ли ще получи задоволителен отговор някога.

В заключение и в съответствие с дадената от кандидата самооценка, бих открил следните научните приноси на кандидата:

1. Очертаването на конфликта между стратегически приоритети на ЕС да постигне ускорен икономически напредък на основата на иновациите и маркетизацията на научните разработки, от една страна, и стремежа на страните членки да запазят социалните и хуманистични ценности, както и ефективната защита на човешките права, около които е изградена тяхната общност, от друга.

2. Проблематизирането на неизбежните затруднения пред постигането на точност при прогнозиране в социалните науки. Доколкото основният субект на тези прогнози е човекът, а обектът е конструираната от хора социална система, която запазва тяхната склонност към импулсивно действие и изненадващо поведение, не само времевият хоризонт на прогнозата, но и нейната научна ѝ стойност са поставени под сериозна заплаха.

3. Езикът и начинът на излагане на тезите и аргументацията в представените в конкурса научни публикации са достъпни за възприемане от специалистите в предметната им област. Но е добре научният градус на стила да бъде намален до известна степен, за да стане стилът по-достъпен и за читателите, чиито интереси са извън специализираната проблематика, разработвана от кандидата за доцент.

8. При колективни публикации – определяне на приноса на кандидата;

Кандидатът е представил една съвместна публикация – статията *Putting Critique to Work: Ethics in EU Security Research* в съавторство с Matthias Leese и Kristoffer Lidén, публикувана в *Security Dialogue*, 2019, Vol. 50(1). Не е представен протокол, в който да е определен приноса на всеки от съавторите, поради което следва да приемем, че всеки от тях има равно на останалите участие при разработването ѝ.

9. Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранната литература.

Кандидатът е представил списък със забелязаните към момента на провеждането на конкурса позовавания и цитати на негови публикации и изследвания. В приложената наукометрична таблица общият брой точки от цитиранията на трудовете на гл. ас. д-р Бл. Николова е 360, което е много висок показател, особено за представител на българската обществена и хуманитарна научна общност. Възможно е някои цитирания да са останали извън списъка, но това е проблем на начина, по който е организирана отчитането на този тип доказателства. В този си вид списъкът доказва, че публикациите на гл. ас. д-р Благовеста Николова са достъпни, често цитирани и имат своето отражение върху изследванията на други учени.

10. Критични бележки на рецензента по представените трудове,

Нямам съществени критични бележки към представените трудове, доколкото те представят проблематика, в която има пространство за различни интерпретации и дава възможност за разнообразна аргументация на защитаваните тези.

Бих искал да попитам кандидата за доцент дали действително смята, че концепцията за Отговорни изследвания и иновации е в състояние да реши проблемите на разрива между европейската наука, която изглежда все така самодоволно високомерна към трудните проблеми на ежедневието (безността, неравенството, социалното изключване и т. н.) и обикновените хора, които разчитат учените да дадат отговор на техните наболели екзистенциални въпроси? И доколко внасянето на етичен елемент в научните проекти е достатъчно, за да се намали тази пропаст?

11. Лични впечатления за кандидатите.

Гл. ас. д-р Благовеста Николова е колега със силно изявено чувство за отговорност, етичност и кооперативност. Тя притежава умение за диалог, при което се съчетават комуникативна коректност и добре премерена критичност. Смятам, че не само научните, но и личните ѝ качества са достатъчно добре балансирани и би била добро допълнение на хабилитирания състав на секция „Социални теории, стратегии и прогнози“ към ИФС-БАН.

12. Заключение.

В заключение на изложеното по-горе считам, че гл. ас. д-р Благовеста Илиева Николова отговаря на законовите изисквания и притежава необходимите научни качества, добре защитени от представените в конкурса публикации и изяви.

Като член на Научното жури гласувам положително и предлагам на Научния съвет на ИФС да избере гл. ас. д-р Благовеста Николова за „доцент“ за нуждите на секция „Социални теории, стратегии и прогнози“ към ИФС- БАН.

26 април 2021 г.

(проф. д. н. Б. Градинаров)